

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„EDINOST“

Izaja po trikrat na teden v šestih izdajah ob torkih, četrtek in sobotah. Zjutraj izdaja izaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdaje stane: za en mesec . f. 30, izven Avstrije f. 1.40 za tri mesece . f. 80, za pol leta . f. 1.50, za leto . f. 3.00. Na naročbe brez priložne naročilnice se ne jemlje ozir.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 30 nvt., izven Trsta po 35 nvt. Hobotno večerno izdaje v Trstu 4 nvt., izven Trsta 5 nvt.

Oglaš se računa po tarifi v petiti; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnica in javnozahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu: ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, kar nefrankovano se ne sprejema. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upraviteljska ura Maline picolo hit. 3. II. nadst. Odpri reklamacije so proste poštnine.

„V edinosti je moč“.

Volilna preosnova — kakoršne si nismo želeli.

V večernem izdanju od minolega torka priobčili smo tili in težko pričakovano blagovestje slavnega pododseka za volilno preosnovo. Ako hočemo biti prav odkritosrčni, to je, ako hočemo najpristnejše označiti utis, ki ga je napravil na nas ta načrt volilne preosnove, tedaj moremo reči prav na kratko: malo smo pričakovali, a še veliko manj smo našli. Sodé po poročilih o hudih borbah, nasprotstvih in navskrižjih, ki so se pojavljali že pri razpravah v pododseku samem, smo bili kmalu na jasnem, da nam ni pričakovati drugega, nego pomanjkljive in nedostatne — krparije. Saj smo vedeli, da ves naš parlamentarizem kuha z — vodo. Svoje nade smo torej potisnili na najnižjo stopinjo, pričakovanja naša so postala dokaj skromna. Po vsem tem si pa lahko mislite, kako grozno razočarani smo bili, videči, da smo kruto prevarjeni še v teh svojih do skrajnosti skromnih nadah. No, to kar vam je podal pododsek po tolikih naporih, to ni niti krparija; to je nestvor, nezmišl. Tega dela, ki ga prijatelji koalicijske evfemistički nazivljajo „načrt za volilno preosnovo“, ne moremo smatrati niti prvim boječim poskusom za izvedenje prave in resnične volilne preosnove.

Ali da smo odkritosrčni, moramo pripoznati, da so gospodje, ki so se v pododseku trudili za sestavo tega načrta, vendar-le dosledni — seveda: dosledni v zmisli postanka in glavnega namena koalicijske. Pred poldrugim letom so se združili in zedinjenimi silami strmoglavili grofa Taaffe-a, ker se je hotel zaresno lotiti tega perečega vprašanja; s tem so povedali, da volilne preosnove — nočejo. In ta načrt nam pravi toisto: da slavna koalicijska volilne preosnove — nočejo! Volilne preosnove namreč, ki bi res odgovarjala temu pojmu, ki bi res odgovarjala temu, kar si vsakdo misli pod označenjem „volilna preosnova“: pravičnejšega in primernejšega razdeljenja mandatov in pa razširjenja volilnega prava na one sloje, ki dosedaj niso bili deležni tega najmenitnejšega političkega prava, dasi nam pravita vest in najjednostavnejša pravičnost, da ti sloji toliko po svojem številu, kolikor po svoji važnosti za državo zaslužijo v polni meri, da bi i oni smeli pošiljati v parlament zastopnike svojih interesov, da se i njim pripozna primeren vpliv na državno zakonodavstvo.

Volilna preosnova bi morala torej težiti po dvojnem: po razširjenju volilnega prava na one sloje, ki so bili do

sedaj politički brezpravni, in pa po pravičnem in primernem razdeljenju vseh mandatov! A kaj vidimo na tem načrtu, ki ga je ravnokar poslal med svet pododsek za volilno preosnovo? Tu vidimo, da so se gospoda odzvali prvi zahtevi na način, katerega mora smatrati ves svet le kot — britko ironijo, na drugo zahtevo se pa niti ozirali niso, mené, da so že storili svojo dolžnost, ako pomnože število mandatov za 47. To pa ni res, to je pesek v oči. Kajti vse to razširjenje volilnega prava ostane iluzorično, dokler ostane volilni zistem isti, kakor je bil dosedaj: dokler ostanejo kričeče svoboščine po-jedinih stanov in skupin, dokler ostane takozvano zastopstvo interesov. A ta krivični zistem ostane z vsi pripadajočo mu vnebovpiljočo volilno geometrijo! In v tem pogledu so pojasnila k načrtu prav odkritosrčna, ker nam pravijo brez ovinkov: „da je bilo pri določanju števila novih mandatov odločilno stališče, da je ohraniti zistem zastopstva interesov ter da je ohraniti političko težo onih razredov, kiso imeli dosedaj volilno pravo“. Kdo ne razume te izjave? Par delavcev naj le pride v parlament, ali politička teža, to je gospodstvo, naj ostane v rokah istih, ki so gospodovali — do sedaj! Tudi o tem seveda ni niti govora, da bi se odpravila velika krivica posrednih ali indirektnih volitev po kmečkih občinah.

Kaj pa naj rečemo o načinu, kako naj bi se volili poslanci drugega oddelka kurije mest in trgov, oddelka malih davkoplačevalcev. Že iz tega načina, kakor ga je izumil pododsek, je jasno kakor beli dan, kakó prisiljeno je vse to delo, kakó so se pripravili gospoda med seboj. Po manjših kronovinah bodo v drugem (novem) oddelku kurije mest in kmečkih občin volila mesta in kmečke občine skupno in posredno, indirektno; v večih kronovinah, kjer dobi drugi pododsek po več nego jeden mandat, pa bodo volili mestni volilci za-se, oni po deželi pa za-se — prvi direktno, drugi indirektno. Tu bodo volilci po deželi zopet trpeli hudo krivico. Čemu ta nejednakost? Ali taka krivična nejednakost ne bode samo med mestnimi volilci in onimi po deželi, ampak nejednakost bode tudi med mestnimi volilci samimi po različnih kronovinah: kjer dobi novi pododsek le po jeden mandat, bodo volili skupno s kmečkimi občinami in indirektno, v večih kronovinah pa — direktno. Je-li mestni volilec po ma-

lih kronovinah manj vreden nego pa v velikih kronovinah?

A niti tega načela nejednakosti se gospoda niso držali dosledno, za Tirolsko so spekli zopet posebno klobaso. V tej deželi dobi oddelk malih davkoplačevalcev kurije mest in trgov dva mandata. Po analogiji v drugih kronovinah morali bi volilci v mestih voliti jednega, volilci po deželi pa jednega poslanca. A ne bode tako. Tu bodo volili volilci mest in kmečkih občin skupno oba poslanca, a mandata se razdelita tako, da dobi severni Tirol jednega, južni pa jednega, češ, da treba poštovati razlike v odnošajih med južnim in severnim delom Tirolske. V tej določbi tiči koncesija onim krogom, ki hočejo po vsej sili odtrgati južni del od severnega dela, ki hočejo raztrgati pokrajino, ki hočejo pretrgati vez, ki spaja južni, obmejni laški del pokrajine z monarhijo — to je koncesija težnjam iredentizma. Do takih žrtev so bili gospoda pripravljani, da le skrpajo svojo volilno preosnovo — do žrtev na celokupnosti državne uredbe. Izgovarjajo se sicer z razlikami v odnošajih. Ako so hoteli poštovati razlike v odnošajih, potem naj bi jih bili poštivali dosledno po vseh kronovinah. Mar ni velike razlike med južnim vinorodnim delom Štajerske in severnim goratim delom? Torej?!

Ali gospoda so se pregrešili še na drugo stran proti stari zgodovinski uredbi države, porušili so meje med kronovinami, razdelivši onih 13 mandatov delavske kurije. Število 13 je sicer v zasmeh zahtevi po obnem volilnem pravu, ali za danes pustimo to in oglejmo si, kako so brezobzirno porušili zemljepisne meje, razdelivši teh 13 mandatov. V tej kuriji bode volilo po več malih pokrajin skupno jednega poslanca. Posebno kričeč slučaj pa imamo na Moravskem. V tej kronovini dobi kurija delavcev svojega poslanca, vendar pa so od te kronovine odtrgali štiri političke okraje, združivši iste se sosednjo kronovino šlezko. Torej kosanje na vseh straneh. Kakor je videti, so gospodje uprizorili pravcato razdiranje na zgodovinski uredbi države. A to so storila ista gospoda, ki imajo vedno polna usta ovadeb n. pr. proti nam Slovincem, ako zahtevamo združenje slovenskih pokrajin v jedno upravno celoto, ona gospoda, ki rohne v sveti jezi proti „razdirajočim življenj in ki nazivljajo sami sebi „državo ohranjujočim“ življenj! Od danes naprej hočemo označevati po vsej pravici ravno njih, kot one, ki svojim strankarsko-sebičnim in politički svobodi nasprotnim namenom na ljubo — razdirajo državo!

dala nagajivo in pomilovalno kakor znajo samo ženske ter rekla:

„Pazi, da te ne vidi tvoja mati.“

— In kaj bo potem?

„Huda bo na oba.“

— Saj je tudi tako huda, da-si ne ve ničesar.

„Ker misli, da si res zaljubljen.“

— No, in če bi tudi bilo res, kaj bi počela šele potem mati?

„To vemo, saj jo slišimo vsak dan.“

O teh besedah se Matej namuzne, pogleda deklico postrani in reče:

— Pomisli, Tončka, kaj bi rekla pa ti, ko bi izvedela, da sem izbral drugo nevesto in ne tebe?

Deklica je sramežljivo krenila z očmi k tlom in molčala, kakor da ji je Matej iznenada stavil to prašanje, premišljala je, kaj bi mu odgovorila. Hkrati jo je minila vsa prejšnja šegavost, in ko bi ji njegove besede resnično ne ugajale, pobegnili bi takoj strani. Matej je pameten mladenič, plemenita duša in premožen posestnik, a njegova mati je zakleta sovražnica Tončki in Pakičevi hiši. Nesrečni zid, ob katerem stojita, ta je pre-

Saj je to kardinalna točka našega programa, da se preustroji sedanja uredba države v imenu pravice in svobode in v osiguranje narodne eksistencije posamičnih narodnosti; ali naravnost frivolno je, ako se vse to godi le z namenom, da se ohranijo stare svobodščine, da se zapira pot politički svobodi in zdravemu razvoju našega parlamentarizma.

V Trstu se ne zasnjuje pododsek malih davkoplačevalcev, ker ti-le imajo že volilno pravo po obstoječem volilnem redu. Ali glede volitve v kuriji delavcev nismo popolnoma na jasnem. Poročilo pododsekov pravi, da se je pri razdeljenju delavskih mandatov postopalo se stališča „okrožij državnih zavarovalnic proti nezgodam“. Kako bode pa s členi naših dveh podp. društev, koji društvi sti, glasom ministerijalne naredbe, jednakorodni z državno zavarovalnico proti nezgodam?!

Vsa ta razmotrivanja smo napisali v naglici po prvem utisu, ki ga je napravil na nas načrt za volilno preosnovo: razume se pa ob sebi, da bomo nadalje vestno zasledovali ves nadaljnji razvoj. Sodba naša je najneugodnejša; na vsem tem načrtu ni dobrega ničesar drugega nego nadeja, da isti ne postane zakon! S to opravičeno in pravično željo sklepamo za danes.

Politiške vesti.

Zopet škofovska okrožnica. Te dni je izdal škof Hvarski-Braški-Viški, titularni nadškof Fr. Fulgencij Carev okrožnico do podrejene svoje duhovščine, katera okrožnica je pisana v istem duhu, kakor znana okrožnica škofa tržaško-koperskega. Ta dalmatinski škof prepoveduje posebno mladi duhovščini vtikanje v politička vprašanja. — Čudno, da se te okrožnice izdajajo baš na slovanskem jugu in ne drugod, kjer morda duhovščina nastopa v protislovanskem zmislu. In tudi to je znak duha sedanje dobe, ali ni res, slavna gospoda slovenskih koalirancev?!

Volilna preosnova. O načrtu pododseka za volilno preosnovo govorimo na prvem mestu. Tu še nekoliko pripomb. V novem oddelku malih davkoplačevalcev kurije mest in kmečkih občin bodo volile med drugimi po jednega poslanca: Gorenja Avstrija, Koroška, Kranjska, Bukovina, Šlezija, Predarlška, Goriška, Istra in Dalmacija. Po teh kronovinah bodo mesta in trgi volili skupno s kmečkimi občinami in posredno. Štajerska dobi 2, Česka 5, Gališka 8, Dolenja Avstrijska 2, Moravska

porno jabolko, ta je zastopil pot njuni sreči. — Tončka ni zastoj premišljala tako dolgo, kaj bi rekla. On je že prav nestrpno čakal in premikal lakti s kamena na kamen. Slednjič vender de ona:

„Vsaka druga mladenka bi bila ob tem prašanju srečnejša od mene. Saj veš, da bi se moja ljubezen ne mogla povspeti do srečne združitve najinih src. Bile bi zaman vse nade. — In vender — Tončka! Jaz te ne zabim nikoli.“

„Tudi meni bi bilo težko, verjemi, Matej! O, da sva prav midva tako nesrečna!“ On jo je tolažil, kolikor je mogel zbrati besede v trenutku, ko je sam čutil v srcu toliki nemir in toliko srečo.

Montechi in Capuletti!

Romeo in Julija sta napravila na tajnem sestanku načrt, kako se združita in pobegneta, našima znanecema pa nedostaje takšne podjetnosti. Obljubivši si v vsakem slučaju večno zvestobo sklenila sta čakati, kako jo ukrene usoda, kaj nameravajo roditelji in pa kaj prinese boljši čas. Jedina smrt ju more razločiti.

(Dalje pril.)

PODLISTEK.

„Plovna pala! ...“

Spisal Dobravec.

(Dalje.)

„Samo če ne bo hud moj oče. Varaj se!“

— E, tvoj oče ni še pozabil, da je ta razvalina nam vsem na potu.

„Pa tvoja mati je zabila vso škodo, ki jo je že provzročil ta-le zid. Pomisli: oni dan mi je hotela po vsi sili vcepiti misel, da sva midva že zmenjena — kaj vem za kaj; pa ona tega ne pusti, tudi če se podere svet.“

— In jaz moram prenašati taká očitanja sleherni dan?

„Revež, po nedolžnem trpiš! — Seveda, a verjani, da mi je zelo žal za te.“

— Tončka. Ne zameri moji materi. To je nesrečna bolezen, na kateri morata vedno dva trpeti, namreč oni, ki jo ima in oni, ki mora bolnika poslušati.

„Ali veš, da je oni dan padlo z vašega hodnika nekaj perila na naše dvorišče? Velela sem takoj dekli, da je nese k vam.

Morda misliš, da mi je bil zato kdo še hvaležen? Ali ga je hotela tvoja mati vzeti? Kaj še! Komaj jo je dekla preprosila. „Ne maram in ne maram, rekla je, od sosedove strani ne potrebujem ničesar, nisem potrebovala ničesar, in če pade na ono stran vse premoženje, naj le pade, jaz ne bom Pakiča prosila ničesar nazaj.“ — Glej, temu se ljudje samo čudijo in smejejo po vasi. A ne zameri, Matej, da sem tako odkritosrčna do tebe. Saj veš, da tako zbadanje med sosedi ni lepo.“

— O, predobro vem.

„Kakor tudi jaz.“

— In tegale zidu ne bi bilo treba gledati, tukaj na trati.

„Kaj bi storil z njim?“ praša ona radovedno.

— To kar bi storila tudi ti, ko bi mogla in smela.

„Torej si takih misli kot jaz?“

— Vedno, Tončka, vedno — v ti zavdi. — V tem času je prilezel tudi on na vrh podrtin ter se nekoliko metrov od deklice naslonil na zid. Tončka ga je pogle-

3, Tirolska 2. V teh kronovinah se razdele mandati med mesta in trge in kmečke občine. V mestih in trgih bodo volili — kakor že rečeno — neposredno, po kmetskih občinah posredno.

V skupini delavcev bodo volili tudi indirektno ali posredno. Ta določba razburi izvestno vse delavske kroge, ne glede na pritlikovo malo mandatov, pripoznanih delavstvu. V tej kuriji bodo volile: Češka 4; Dalmacija skupno s Kranjsko; Istro, Goriško in Trstom jednega; Gališka 1; Dolenja Avstrijska 3; Gorenja Avstrijska skupno s Solnograško in Tirolsko 1; Štajerska s Koroško 1; Moravska 1; Slezka skupno s štirimi političnimi okraji Moravske 1.

Z načrtom ni zadovoljen — nikdo. Celó oficijozni listi ga branijo le zato, ker ga morajo.

Nemška levica in načrt za volilno preosnovo. Glavno glasilo nemške levice, „N. Fr. Presse“ obsodila je najstrože po pododseku izdelani načrt za volilno preosnovo, nazvavši ta elaborat — bastardom in naglasivši, da nemška levica odklanja odločno istega. Isto glasilo pretaka gorke solze, da načrt pripozna delavcem tako malo število glasov. Škoda le, da so to krokodilove solze. Kdo pa je besnel najbolj proti Taffeu, ker je hotel izvesti, če že ne idejal, pa vsaj nekaj tacega, kar bi bilo res podobno volilni preosnovi? Ali niso bili to ravno nemški liberalci z „N. F. P.“ na čelu? A sedaj upije isti list, da je pododsek načrt prikrojen le klerikalcem na korist ter siplje ves svoj strup na Hohenwarta in ves pododsek. Nam se je takoj čudno zdelo to rohnjenje in nikakor nismo mogli verjeti, da bi se bila nasilnim liberalcem kar hkratu obudila vest in ljubezen do onih, ki hrepene po volilnem pravu. In prav smo imeli: vse to je bila le hipna kaprica gospodov v uredništvu „Neue Freie Presse“, stranka sama si pa menda misli: bolja je najslabša konklacija, v kateri sedimo tudi mi, nego pa najboljša volilna preosnova in vsa ljubezen do delavskega stanu. In v tej živi zmisli za „praktično“ politiko izdala je nemškoliberalna stranka hitro oficijelno objavo, v kateri zatajuje sveto jezo svojega glasila proti načrtu volilne preosnove, rekši, da še niso bili v položaju, posvetovati se o tem načrtu. O ti liberalci — ki še nikdar niso bili liberalni! In mi bi hoteli postaviti, da bi bili ti liberalci zadnji, ki bi hoteli ostaviti koalicijsko ladijo radi — tudi najslabše volilne preosnove. Načrt za preosnovo volitev pade, to je gotovo; ali istotako je gotovo, da ne pade vsled jeze liberalcev, pač pa pomele istega vihar splošne nevolje!

Različne vesti.

Birma v Trstu. Predvčerajšnjem podelil je mil. škof dr. Glavina v cerkvi pri oo. jezuitih zakrament sv. potrd. 72 otrokom. Včeraj je bila birma v župni cerkvi pri sv. Antonu novem, v soboto bo pri sv. Antonu starem in v nedeljo pri sv. Jakobu.

Številke govore! V poslednji čas smo opetovano naglašali kriče in vnebojpijoče dejstvo, da 47 odstotkov okoličanskih otrok ne zahaja v nikako šolo. Naglašali smo zajedno, da takih žalostnih odnosov glede obiskovanja šole ni najti niti po deželi. Naši mestni očetje, ki vendar toli oblastno mečejo okolo sebe se svojo avito colturo, se svojim napredkom in se svojo omiko in ki se bahajo v jednomer se svojo nasmiljeno skrbjo za blaginjo okoličanov — vsi ti naši modri in skrbni očetje bi se morali — sramovati v očigled neoporečni istini, da se v šolskih okrožjih v slednjem gorskem zatišji skrbi izdatneje za šolski pouk in po takem za splošno izobražbo, nego pa v naši občini, koje uprava računa z — milijoni.

V tem pogledu je zelo poučljiva uradna statistika, ki jo je izdelal deželni šolski svet za Goriško in jo je priobčila zadnja „Soča“. Iz te statistike je razvidno, da bi se tudi mestni očetje v Gorici smeli prav pošteno sramovati in da se avita coltura tudi tam more ponašati istotako sramotnimi — nevspehi kakor pri nas v Trstu. Številke govore glasno in jasno. Oglejmo si torej nekatere številke iz uradne statistike deželnega šolskega sveta Goriškega! V šolskem okraju tolimskem je v letu 1893 — 1894 hodilo v šolo ali se sploh učilo

77.5 odstot. otrok, v okraju goriške okolice 97.1, sežanskem 97.8 gradiščanskem 94.7 in mesta Gorice 77.5. Vidimo torej, da so tam gori na revnem Krasu, med siromašnim slov. ljudstvom dosegli najsijajnejših uspehov, dočim je Gorica na zadnjem mestu: v jedni vrsti z okrajem tolimskim. Toda, ako primerjamo lokalne razmere na Tolminskem z razmerami v Gorici, ako pomislimo, kolikimi naravnimi težavami se morajo boriti šolske oblasti v goratem tolimskem okraju, kar se dostaje obiskovanja šole, moramo spoštovanjem sneti klobuk raz glavo pred Tolminci. Gorica se ponaša torej — na najslabšimi uspehi v vsej deželi. In potem se še ujedajo gospoda, ko glede svoje brige za prospeh šolstva zaostajajo za vsako šolsko občino po deželi! V Sežano naj gredo goriška in tržaška gospoda — saj ni tako daleč —, da se nauče, kako treba skrbeti za prospeh šolstva. Skladnic avite colture gotovo ne najdejo tam, niti onega širokoustenja, ki je običajno v Trstu in Gorici, pač pa skrbnih in svojih dolžnosti zavedajočih se šolskih oblasti in pa poštenega ljudstva, ki se rajše pokori šolskim zakonom, nego da bi hotelo kazati svojo v tem pogledu resnično superijornost — zasramovanjem drugorodnih sodeželanov. Fatti, fatti — gospoda — pa ne samo „čakole!“

Razkralj Milan in pa „Triesterica“. Te dni (v 21. številki) je priobčil „Il Pensiero Slavo“ pismo razkralja Milana, katero je došlo uredništvu tega lista iz Pariza. V tem pismu se ponuja razkralj kot sotrudnik lista „Il Pensiero Slavo“. Uredništvo je vsprejelo ponudbo ter pozvalo Milana, da dopošlje koji dopis za poskušnjo. V štev. 22. z dne 1. t. m. priobčil je „Il Pensiero Slavo“ drugo pismo Milanovo, s katerim isti izjavlja, da ne more sodelovati za list ter se opravičuje zaradi tega. Kdor ima le mrvico soli v svoji glavi vedel je takoj, da ti dve pismi nista nič drugega nego žgoča persiflaža, kakoršno v polni meri zasluži bivši kralj srbski in prijatelj razkošnemu življenju na bulvardih pariških. In ves svet se je tudi res le smijal tej persiflaži. Drugače tukajnji srbski konzulat in z istim tudi naša „Triesterica“. V „Triesterici“ od minolega torka je namreč omenjeni konzulat prijavil „dementi“, v katerem izjavlja v oficijozno-slovesnem tonu, da so priobčenja v „Pensiero Slavo“, tika-joča se razkralja Milana, povsem izmišljena. In sedaj se zopet smeje ves svet, a ne le Milanu, ampak tudi srbskemu konzulatu in — „Triesterici“. To so vam diplomatje!

Lokalna železnica Trst-Sežana. Tukaj se je osnovala delniška družba za zgradnjo lokalne železnice iz Trsta v Sežano. Dotični načrti so na ogled pri tehničnem oddelku mestnega magistrata (IV. nadstropje) do 14. t. m. vsak dan od 9. ure zjutraj do 2 pop. Eventualne ugovore podnesti je ustmeno ali pismeno omenjenemu oddelku.

K položaju v Ljubljani. O poslednjem potresu piše „Slovenec“: V nedeljo zvečer ob 10. uri 35 min. se je čutil precej močen, a kratek, 2 sekundi trajajoč sunek, ki je vzbudil precej strahu, a hvala Bogu, nobene škode.

Deželna vlada kranjska je izročila posamičnim po potresu oškodovanim okrajem določene svote denarja v ta namen, da se pomaga najhujše prizadetim lastnikom poslopij. Kamniški okraj dobil je za sedaj 35 000 gld., Ljubljanska okolica 30 000 gld. in Kranjski okraj 12 000 gld.

Darila prihajajo vedno še toliko mestnemu magistratu, kolikor škofiškemu ordinarijatu.

Graško vseučilišče. Kakor znano, so dne 4. t. m. v Gradu slovesno otvorili novo vseučilišče v prisotnosti Nj. Vel. cesarja in kralja. Vseučilišče v Gradu bilo je osnovano pod vladjo cesarja Rudolfa II. 1585. leta in sicer z namenom, da se bode borilo proti protestantizmu. Ob osnovitvi pa sti bili le bogoslovna in modroslovna fakulteta in še-le leta 1779 osnovali so tudi pravoslovno fakulteto. Toda to vseučilišče jelo je propadati in bilo je tako slabo obiskano, da so je dne 24. novembra 1782. leta zaprli. Po 45letnem prestanku je zavod zopet oživel; dne 26. januarja 1827. je zopet pričel pouk. Od te dobe se to vseučilišče razvilo od leta do leta. Leta 1848. imelo je n. pr. 41 profesorjev in 380 dijakov, letos pa poučuje na tem zavodu 107 profesorjev, vpisanih pa je bilo 1619 dijakov. Pri takih okolnostih je bilo

seveda treba vseučilišče razširiti in baš to novo palačo odprli so te dni v prisotnosti Nj. Veličanstva.

Umor in samomor. Predsinočnem okolo 8. ure dogodila se je na holmcu pod Opčinami, na takozvani „Skala santa“ v bližini Petrčeve gostilne strašna ljubovna tragedija. O tej uri sedel je 15letni Josip Milkovič v omenjenem kraju na nizkem zidu, da uživa večerni hlad. H krati počil v bližini strel in koj zatem drug strel. Deček plane, od koder je bilo slišati pok, toda preletela ga je groza, videvsiga dve okrvavljeni tupli: možkega in ženske. Deček je pobegel prestrašen. Na potu je srečal dva finančna stražnika, katerima je povedal, kar je videl. Stražnika sta poslala fantiča k policijskemu nadzorništvu v ulici Belvedere, sama pa sta pohitela na kraj, kjer je ležal nesrečni par. Mož je bil že mrtev, ženska pa se je krčevito zvijala, dolžila poleg nje ležečega možkega umora in prosila vode. Iz leve strani prsi curila ji je kri. Kmalo zbralo se je nekoliko ljudi okolo nesrečnega para. Ranjeni so prinesli vode, katero je popila veliko slastjo, tožeča se v jednomer, da ne mara umreti in mlo proseča pomoči. Okolo 9. ure prišli so na holmec stražarji in kmalo zatem zdravnik z zdravniške postaje. Ta je konstatoval, da se je možki zadrl v srce, ženski pa je prodrila krogla pljuča in obtičala v hrbtu tik križa pod kožo. Zdravnik je ženski izvlekel kroglo in ji obvezal rani. Poleg para ležala sta dva revolverja; iz jednega sta bila izprožena dva hitca, iz jednega jeden. Žena je onemoglim glasom pripovedala, da je bil samomorilec nje ljubimec. Bil je oženjen; pokojnikova žena je baje zasledila njuno ljubezen in zaradi tega mož ni imel doma več miru. Nagovarjal jo je, da se umori. Ona ni hotela, slednjič pa da jo je pregovoril. Sela sta, nastavila vsak svoj revolver in sprožila hrati. On se je bala in ni se zadela. Na to je on bliskoma sprožil drugi hitec nji v prsi. — V tem je došla na lice mesta komisija pod vodstvom visjega komisarja g. Bacherja. Konstatovala je, da je samomorilec 39letni Viktor Štok, sprevoznik pri trž. tramvaju. Pri njem so našli pismo, v katerem proklinja svojo ženo. Zdravnik je ukazal napraviti nošala iz vej, da se ranjena ženska urno ponese v bolnišnico, toda med potjo je žena izdahnila svojo dušo, preklinjaje svojega morileca. Dekle bila je 25l. Beatrice Vedmar, stanujoča Via Nuova hšt. 39, ki je služila pri upravi lista „Il Piccolo“. — Ko je došel žalostni sprevoz do obokov v Rojano, dospel je tja že Zimolov mrtvaški voz in pa voz zdravniške ambulance. Ker so bili namreč s policije telefonovali, da je odvesti jednega mrliča in jedno ranjeno, dospel sta oba voza; voz od zdravniške postaje moral se je seveda vrniti prazen, ker je bilo dekle v tem že mrtvo, a z mrtvaškim vozom dospel je le jedna krsta, kakor je bilo naročeno. Morali so torej shraniti obe trupli v isti krsti. Nesrečnika bila sta torej tesno združena v smrti, kakor si je bil želel Štok.

Samomor. Minolo soboto našli so v gozdu Farneto obešenega 40letnega posestnika Frana Giralidja iz Pirana. Na lice mesta došla je komisija z bližnjega polic. komisarijata v ulici Senusa in potem zdravnik z zdravniške postaje. Pri samomoru so našli pismo, v katerem izjavlja, da si je končal življenje zaradi tega, ker ga je mučila neozdravljiva bolezen na živcih.

Sodnjiko. 42letna Marija Marsič iz Kopra dobila je predvčerajšnjem pred tukajšnjim deželnim sodiščem mesec dni zapora zaradi tatvine. Ukradla je dne 27. aprila t. l. gestilničarki Apollonio 10 gld. in nekaj zlatnine. Obtoženka je odkritosrečno priznala svoj pregrešek.

Policijsko. Agent g. Heiden je včeraj aretoval 19letnega bivšega pekoveškega vajenca, sedaj težaka Antona Vetrča iz Batuj na Goriškem, stanujočega v ulici Cologna hšt. 71, ker je fantič poneveril bivšemu svojemu gospodarju, peku Vincencu Škrku svoto 50 gld. 81 nvč. Vetrča stavili so sodišču na razpoloženje. — 44letni brezposelni kamenosek Paskval Angioluccio iz Senja, stanujoč v ulici Madonnina hšt. 36, prišel je predsinočnem v gostilno, ki je v hiši št. 10 ulice Raffneria, ter se tam pošteno najedel in napil. Povžiti božji dar iznašal bi po računu prozajničnega krčmarja 1 gld. 60 nvč, toda ljubeznivi gost ni mogel poravnati računa,

ker ni imel cvenka v žepu. Krčmar ga je dal zapreti, ker si misli, da na ta način pride do svojega denarja. — Organi nadzorništva v zagati del Moro so zaprli 18letnega trgovskega pomočnika Ivana Cerillija iz Trsta, stanujočega v ulici Madonnina hšt. 33. Cerilli je na sumu, da je na binkoštni ponedeljek udaril 22letnega težaka Josipa Obersterja tako silno po glavi, da je Oberster kmalu za tem umrl. Oberstarja našli so namreč ljudje minoli ponedeljek zvečer ležečega na tlaku v ulici Salice. Imel je rano na senu. Kljub zdravniški pomoči umrl je siromak še isti večer. Splošno se je mislilo, da je bil Oberster pijan, da je padel in si tako pretresel možgane, da je umrl vsled tega. Preiskava pa je dognala, da se je bil nekoliko prej Cerilli z njim v gostilni spri, ter se mu tudi zagrozil, da mu „da nekaj v spomin“. — Prodajalec rib Antona Vrtočca, stanujočega v ulici delle Lodole hšt. 2, so zaprli, ker je pretepel in ranil neko Uršo Krajnerjevo. — 36letni kotlar Fran Sattler iz Sežane, stanujoč v ulici Rigutti hšt. 14, se je nevarno grozil Lloydovemu načelniku kotlarjev Karlu Kloukiju, ker si je mislil, da je le-ta kriv, da so ga odpustili iz službe pri Lloydovem arzenalu. Zaradi te grožnje so ga zaprli. — V poslednjem izdanju našega lista rečeno je, da je spreten tat ukradel služabnici Josipini Železnik na Ralijevem zemljišču novčarko iz žepa, v kateri je bilo okolo 4 gld. 50 nvč. Ta denar pa ni bil ukraden služabnici, ampak gospe Josipini Železnik, katera je sprovedla kljub tej tatvini binkoštno praznike veselo v krogu svoje obitelji, kajti te neznatne izgube ni kar nič občutila. To objavljamo na izrečno željo omenjene gospe.

Koledar. Danes (6.): Norbert, škof. — Jutri (7.): † Kvatro. Robert, opat. — Polna luna. — Solnce izide ob 4. uri 18 minut, zatoni ob 7. uri 39 min. — Toplota včeraj: ob 7. uri zjutraj 20.5 stož. ob 2 popoldne 25 stop. C.

Najnovejše vesti.

Dunaj 5. (Poslanska zbornica). Med dolimi spisi je poročilo davčnega odseka o vladni predlogi, zadevajoči olajšave na davkih za Ljubljano in okolico. Pred prehodom na dnevni red je predlagal posl. Kaftan, da se otvori razprava v odgovoru na interpelacijo, tikajočo se spremembe v ministerstvu za vnanje stvari. Ta predlog je bil odklonjen. Posl. Brzorad je predlagal naj se posvetovanja v zbornici odlože za tako dolgo dokler odsek za volilno preosnovo ne završi svojega poročila o volilni preosnovi. Ministerski predsednik knez Windischgratz je izjavil na to, da tudi vlada želi, da bi imenovani odsek povpešil svoje delo, sicer pa je proti temu, da bi se pretrgale v razpravi v zbornici. Za predlog Brzoradov so glasovali samo Mladočehi in antisemitje, bil je torej odklonjen.

Dunaj 5. „Pol. Corresp.“ javljajo iz Belegrada: Uradni list izjavlja ozirom na krive vesti v tujezemskih listih, da je srbska vlada vsikdar zadovoljevala svojim obvezanim nasproti upnikom in istotako boče tudi v bodočnosti zadoščati na vse strani tem obvezam.

Rim 4. Glasi se, da je sklenil papež, podeliti dostojanstvo kardinala nuncijem na Dunaju, v Parizu, Madridu in Lizboni. To se zgodi najbrže v konzistoriju, ki se boče vršil meseca septembra.

Novi York 4. V gozdih severnega dela Pensilvanije navstavljal požar je uničil več malih mest. Škoda znaša več milijonov. Boje se, da je mnogo ljudi prišlo ob življenje.

Trgovinske borzovne.
Bucimpešta. Pšenica za jesen 7.41 — 7.43
Pšenica za maj-juni 1895 7.42 do 7.43 Oves za jesen 6.65 — 6.11 Rž za jesen 6.44 6.45 Krmna za junij-juli 6.58 — 6.40, za julij-avgust 6.44 — 6.65
Pšenica nova od 78 kil. f. 7.65 — 7.70 od 79 kil. f. 7.70 — 7.75, od 80 kil. f. 7.75 — 7.80, od 81 kil. f. 7.80 — 8.35, od 82 kil. f. 7.85 — 7.90.
Jefmeu 6.65 — 6.90; prosa 6.50 — 6.55 ri nova 6.90 — 6.80.
Ponudba pšenice ardnje. Prodaja 10 000 mt. st. po 10 nč. cenje. Vreme: lepo.
Praga. Neradnirani sladkor za juni f. 18.41, nova letina 18.90.
Praga. Centrifugal novi, postavljen v Trst in a carino vred, odpošiljatev precej f. 29 — 29.25. Juni sept. f. 29.50 — 29.75 Concaasé 29.75 — — — Cetrvari 30.50 — — — V glavah (sodih) 81 — — —
Havre. Kava Santos good average za juni 96 — za oktober 93.75.
Hamburg. Santos good average za juni 76.50 september 76 — december 74.95.

Dunajske borze 5. junija.
1895
Državni dolg v papirju 101.85 101.48
„ „ v srebru 101.35 101.33
Avstrijska renta v zlatu 122.45 122.75
„ „ v krosah 101.85 101.50
Kreditne akcije 408.68 408.60
London 10 let 121.10 121.40
Napoleoni 9.64 9.68
20 mark 11.84 11.86
100 italj. lir 43.90 44 —